

sådan anledning och för att ur vår strafflag få utplåna den sista kvarlevan af ferdna tiders grymma straffsystem. föreslår jag,

det Riksdagen måtte för dess del besluta dödsstraffets upphäfvande samt vidtagande af de förändringar i strafflagen, som deraf blifva en följd.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 Januari 1867.

J. A. Bovin.

#### N:o 221.

*Af Herr A. Medin: Om skyldighet för enskilda banker med sedelutgifningsrätt att för denna rätt erlægga särskild beviljning; samt om underdånig framställning till Kongl. Maj:t att några nya oktrojer för sedelutgifvande banker icke vidare måtte beviljas.*

Ett klagomål, som under sednaste tiden vuxit snart sagdt med lavi-  
nens styrka, är det öfver lagstiftningen för »Enskilda Banker» med rätt att  
utgifva sedlar, åtminstone till så låga valörer, som fem Riksdaler Riksmunt.

Då dessa banker först uppstodo, var det under den tröstefulla förut-  
sättning, att landets producenter, såväl jordbruks- och bergsbruksidkare som  
fabrikanter o. s. v. måtte derigenom underhjälpas. Till en början hade man  
också den tillfredsställelsen erfara, att de enskilda bankerna använde sin  
verksamhet i sådan rigtning; men sedan antalet af dessa banker under de si-  
sta tio åren mångdubblats och enkannerligen sedan fri ränta medgafs, hafva  
dessa sedelutgifvande banker med stora steg inträdt på en helt annan bana,  
så att de nu synas vara till i långt vidsträcktare mån, för att befordra *kon-*  
*suntionen* än *produktionen*, samt understödja ett vinglerisystem, hvilket måtte  
vara allt annat än nyttigt. Orsaken härtill kan visserligen till en del sökas  
i ett begär efter vinst hos delegarne i banken; men torde dock hafva en ännu  
mera verkande orsak i dessa bankers organisation eller egentligen sagdt i den  
dem medgifna rättighet att utgifva sedlar, hvilka väl icke enligt lag erkännas så-

som *Rikets mynt*, men likväl i sjelfva verket *måste* i högst väsendtlig mån såsom sådant betraktas. Härigenom har den följd uppkommit, att de ifrågasvarande bankernas sedlar allt mer och mer uttränga Riksbankens sedlar.

Af Finans-komitéens år 1863 afgifna berättelse framgår nemligen, att Riksbankens sedel-emission under de 26 åren med 1834—1859 i medeltal utgjorde 39,015,000, då den deremot, enligt Riksbankens veckorapport den 30 sistlidne September, uppgick till endast 24,252,991 R:dr 21 öre och har under föregående år varit ännu lägre. Af dessa Riksbankens sedlar funnos den 30 sistlidne September i de enskilda bankernas kassor ett belopp af 7,391,820 R:dr 79 öre R:mt; således vore endast 16,861,170 R:dr 42 öre R:mt af Riksbankens sedlar utelöpande i allmänna rörelsen, deruti inberäknadt de betydliga belopp, som äro skrinlagda i ränterierna.

Deremot fanns samma dag af de enskilda bankernas sedlar utelöpande ett belopp af 29,018,979 R:dr 50 öre R:mt eller omkring sex millioner Riksdaler mer än *alla* utelöpande Riksbanks-sedlar. Att sådant förorsakar Riksbanken d. v. s. Staten en oerhörd ränteförlust är uppenbart, likasom att privatbanks-egarne deraf skörda en lika obilligt stor profit. Måne de enskilda bankerna visa någon skyldig tacksamhet härför till allmänheten genom att mot billig ränta utlåna dessa sina egna skuldförbindelser eller banksedlar? Eller utgå icke fast heldre åtminstone de flestas af dessa bankers sträfvanden derpå, att sedan räntan blef frigifven söka hålla räntefoten så hög som möjligt, och då dessa banker — vi vilja medgifva det på visst sätt — tvingas att göra sina utlåningar på korta papper, för att vara i tillfälle, att vid *anfordran* med Riksmynt infria sina egna sedlar, måste ju penningarörelsen lida högst kännbart genom de enskilda bankernas sedel-emission samt ej mindre jordbruket än andra näringar gå miste om lån på längre tider, motsvarande *deras* behof. Om således de enskilda bankerna icke egde sedelutgifningsrätt skulle de otvifvelaktigt verka mycket mer godt, emedan de då voro i tillfälle att för jordbrukarnes behof på något längre tider utlåna den kontant inbetalda delen af grundfonden samt genom uppsamlande af kapitaler på depositions- och upp- och afskrifningsräkningar ändå ega tillgångar till de mera vinstgifvande utlåningarne för handels behof på kortare tid.

Om Riksbanken ensam egde rätt utgifva sedlar, kunde den naturligtvis alltid hafva det belopp med ränteprofit utelöpande, som banklagen medgifver utöfver dess silfvervaluta och behöfde icke minska sin sedel-emission eller höja räntan oftare, än då någon starkare import tryckte på silfverkassan. Härigenom finge landet för sitt behof ett mera fast rörelsemedel, hvilket icke, såsom nu sker, med privatbankernas sedlar måste oupphörligt utbytas och föranleda dessa banker att, för sin egen säkerhet, esomoftast utöfva ett skadligt strypsystem. Men i samma mån de enskilda bankernas sedelutgifning

minskades, komme säkerligen Riksbankens sedelutgifning att ökas i förhållande till rörelsens behof. Riksbankssedlarne stannade hos folket och blefve länge utelöpande såsom utgörande lagligt betalningsmedel, då de icke, såsom nu, genast uppfångades af privatbankerna och sålunda droges ur den allmänna rörelsen. Härigenom måste äfven det nuvarande strypsystemet i väsendtlig mån upphöra och Riksbanken åter förvärfva det öfvervägande inflytande på landets penningaffärer, som satte Riksbanken i tillfälle att företrädesvis afse allmänhetens fördel och på samma gång bereda sig sjelf en betydlig vinst, samt slutligen förekomma det men för rörelsen, som uppkommer derigenom, att ett så stort belopp Riksbankssedlar behöfver ligga i de enskilda bankernas kassor, för att möta deras å vista förbindelser. Enligt sednaste September-rapporten utgjorde dessa förbindelser tillsammans det betydliga beloppet af 77,556,937 R:dr 69 öre R:mt. Ett väsendtligt fel i den nuvarande bankorganisation är i öfrigt hela detta å vista system i ett så kapitalfattigt land som Sverige.

I England, som väl onekligen är ett kapitalrikt land, utgifver Englands Bank omkring  $\frac{1}{3}$ delar och de öfriga Bankerna endast cirka  $\frac{1}{3}$ del af den tillåtna sedel-emissionen. Om sådant vore förhållandet äfven här, skulle troligen det skrik om penningbrist upphöra, hvilket måste vara snart sagdt en oundviklig följd af så högst betydliga å vista förbindelser, de enskilda bankerna iklädt sig, och hvilka väl skulle kunna i väsendtlig mån utbytas emot ett väl ordnadtt vaxel-system eller ännu önskvärdare, om de enskilda bankerna, i stället att uppsamla så betydliga depositionsbelopp, ville göra till sin uppgift att, såsom en mellanhand uppköpa hypotheks-bankens och andra inhemska obligationer för att med en måttlig vinst sälja dessa åt dem, som önskade deponera eller säkert placera sina penningar. Härigenom skulle utan tvifvel de inhemska obligationerna högst väsendtligt vinna i kredit och ett inhemskt fondsystem småningom införas, hvilket på annat sätt icke torde blifva möjligt i ett så kapitalfattigt land som Sverige. Sådant blefve äfven vida mer betryggande för de enskilda bankerna sjelfva, i händelse af en alltför stor påtryckning för infriande af deras egna förbindelser.

Att de enskilda bankerna genom det der nu antagna system, i stället att gagna jordbruket och produktionen, tvärtom i väsendtlig mån skadat dessa, torde icke behöfva annat bevis, än att, enligt dessa bankers sednaste September-rapport, de på depositionsräkning ega ett belopp af 23,177,167 R:dr 37 öre, hvilka säkerligen förut varit till största delen utlånta mot in-teckningar och nu i stället användas för att understödja en förderflig konsumtionskredit och fylla dess allt mer och mer stegrade behof, under det att den inhemska produktionen lider af ett allt svårare betryck. Följden häraf är, att *exportören* måste i högst väsendtlig mån afsätta sina varor genom konsignationer till ut-

ländningen, hvilket eger rum ej mindre i stor skala med vår trävaruexport, utan till och med vid spanmålsexporten. Detta nedtrycker naturligtvis producenternas pris och föranleder äfven för exportören en ganska betänkelig risk. För honom blir det alltid förenadt med större svårighet att icke säga omöjlighet att erhålla förskotter i våra banker å sina varor, då deremot i Preussen och andra länder både spanmål och andra varor kunna belånas, hvarigenom köparen eller producenten sättes i tillfälle både att spekulera och hålla på sin vara, intill dess han därför kan erhålla antagligt pris eller anbud från andra länder, som deraf äro i behof.

Med vårt bakvända bank-system inträder ett helt annat förhållande i afseende å *importören*. Denne kan importera huru mycket obehöfliga varor som helst, sälja eller utprångla dem på kredit, samt erhålla penningar på köparnes accepter, ja de enskilda bankerna gå icke ens så långt den *Svenske* producenten till mötes, att de *företrädesvis* diskontera papper, som äro grundade på försäljning inom landet af *Svenska* produkter, utan gynna alltjemt afsättningen af utländska produkter eller kramvaror. Att sådant befrämjar en öfverflödigt import och dito konsumtion, är lika oemotsägligt, som att produktionen skulle uppmuntras, derest sådana papper, som afsäga förlager till densamma, finge i bankerna ega företräde till belåning framför s. k. konsumtionspapper, ehuru man ganska väl inser, att en *sådan* ordning icke kan inträda, så länge de enskilda bankerna ega sedelutgifningsrätt och derigenom på ett så betänkligt sätt och med stor egen vinst *kunna* trycka på Riksbanken.

Det ändamål, jag åsyftar med ofvanstående framställning i afsende å enskilda bankernas förhållande till Riksbanken och allmänheten, är ingalunda att föranleda någon panique och *kan* ej heller vara den, att nu föreslå upphörande af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, enär de, på grund af lag, erhållit oktrojer, hvilka ännu icke lupit till ända. Min afsigt är endast dels att utfinna ett medel för *minskning* i någon mån af ifrågavarande bankers sedelutgifning, dels att åt Staten bereda någon ersättning för den betydliga förlust i ränteinkomst Riksbanken lidit och måste fortfarande lida i följd af de enskilda bankernas enorma sedelutgifning, hvilken räntevinst för närvarande, med afdrag af en ringa bevillning, tillfaller ensamt de enskilda bankernas aktie-egare.

Båda dessa ändamål föreställer jag mig kunna vinnas genom en *förhöjd beskattning å de enskilda bankerna i förhållande till deras sedelutgifning*. I detta hänseende upplyser den särdeles ansedda Engelska tidningen The Economist för den 12 i denna månad, att Bank of England, som nemligen icke är en statsbank, utan den hufvudsakligaste sedelutgifvande banken i England, till Staten erlägger en skatt af omkring  $\frac{2}{3}$ :delar af deras nettobehållning på sedelutgifningen, hvarföre nämnda tidning bestrider ett förslag, för hvilket för närva-

rande agiteras i England, om inrättande af en statsbank för de förenade tre rikena, hvilken ensam skulle ega rättighet att utgifva sedlar; men ett sådant bestridande sker hufvudsakligen på den grund, att genom en sådan förändring Staten icke skulle deraf inbringas större nettobehållning än för närvarande samt att de nuvarande sedelutgifvande Engelska bankerna äro så *solida*, att allmänheten icke har något slags risk för inlösen med klingande mynt af de utaf dem utgifna sedlar.

Af dessa skäl, och då Staten här endast har en högst ringa inkomst af de enskilda bankerna med sedelutgifningsrätt, samt dessa, med en betydlig uppoffring af Riksbankens vinst, tillgodonjuta alltför öfverdrifna fördelar i förhållande till andra rörelsegränar och i jmförelse med jordbruket och den deraf fallande ringa inkomst, äro till en ytterlig grad lågt beskattade samt då slutligen Staten för närvarande befinner sig i den ställning, att nya både direkta och indirekta skatter måste påläggas, föreslår jag:

1:o att de nu oktrojerade enskilda bankerna med sedelutgifningsrätt skola från och med 1868 erlægga en beviljning utaf  $\frac{2}{3}$ delar af sin nettobehållning på sedelutgifningen, hvaröfver noggrann kontroll skall föras, så att den bank, som söker genom förvrängda uppgifter eller på annat sätt undandra sig den stadgade beskattningen, förklarar förlustig sin oktroj och sedelutgifningsrätt; samt

2:o att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att några nya oktrojer eller förlängning af de nuvarande för sedelutgifvande banker icke vidare må beviljas.

Stockholm den 29 Januari 1867.

A. Medin.

---

N:o 222.

Af Herr **A. Medin**: Om vissa förändringar i grunderna för hypoteksinrättningarne, i ändamål att bilda ett inhemskt fondsystem.

En ibland de allmännast öfverklagade orsakerna till det betryck jordbrukaren iråkat är svårigheten, att icke säga omöjligheten för honom att mot äfven